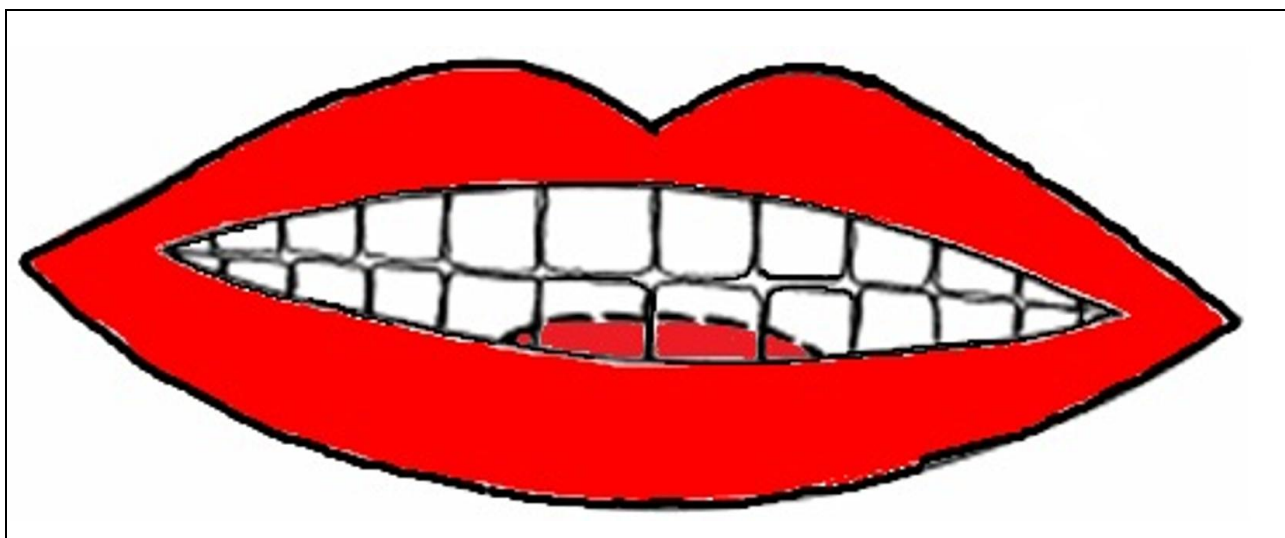

Terapia wad wymowy – głoska Z

Opracowała: Dorota Dziedzic

Schemat wymowy głoski [z]

Uwaga! Głoska [Z] różni się od głoski [S] tylko tym, że jest dźwięczna /gdy położymy dłoń na krtani – poczujemy wibracje strun głosowych/

[z] – prawidłowa realizacja

- ❖ język leży płasko na dnie jamy ustnej,
- ❖ jego czubek lekko dotyka dolnych jędynek, a boki przylegają delikatnie do zębów górnych,
- ❖ wargi są szeroko rozciągnięte, jak podczas uśmiechu,
- ❖ zęby są zbliżone do siebie,
- ❖ powietrze wydostaje się wąskim strumieniem biegnąc przez środek języka aż do szczeliny, którą tworzą zęby i czubek języka.

Zestaw ćwiczeń na rozgrzewkę

Ćwiczenia oddechowe

Pomagają one w kontrolowaniu siły i kierunku wydychanego powietrza, co jest kluczowe dla prawidłowej artykulacji głosek syczących:

- ❖ **Nadmuchiwanie balonów** – dziecko powinno dmuchać w balon z umiarkowaną siłą, co pomaga w wypracowaniu odpowiedniej pracy przepony.
- ❖ **Zdmuchiwanie papierka** – połóż lekki papierek (np. kawałek bibułki) na dłoni i poproś dziecko, aby go zdmuchnęło. Dzięki temu ćwiczeniu dziecko uczy się kontrolować wydmuchiwane powietrze.
- ❖ **Rozdmuchiwanie:** chrupek, ryżu, kaszy, pociętej gąbki lub kawałków styropianu.
- ❖ **Gotowanie wody** - dmuchanie przez rurkę do wody, aby tworzyły się pęcherzyki powietrza.

Ćwiczenia warg

- ❖ gwizdanie, parskanie;
- ❖ wymawianie naprzemienne samogłosek [i] oraz [u];
- ❖ przy zwartych wargach odciąganie na przemian kącików ust na boki;
- ❖ wydawanie odgłosów z rozciągniętymi kącikami ust:: kozy - me, me, barana - be, be, kurczątko - pi, pi, śmiechu - hi, hi.

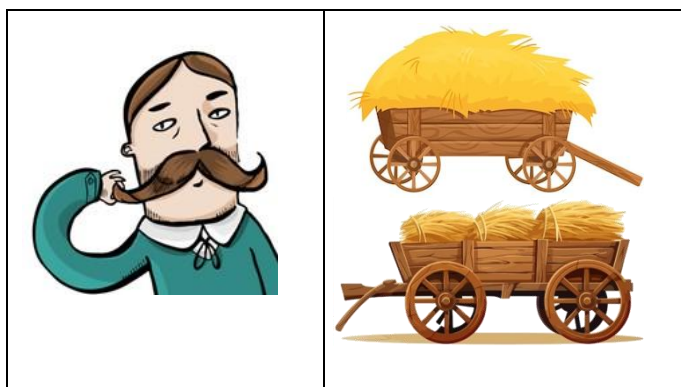
Ćwiczenia języka

- ❖ liczenie dolnych zębów po wewnętrznej stronie;
- ❖ zlizywanie czubkiem języka dżemu lub nutelli z dolnych dziąseł;
- ❖ oblizywanie językiem wewnętrznej powierzchni dolnych zębów;
- ❖ unoszenie języka na przemian do górnych i dolnych zębów;
- ❖ żucie brzegów języka zębami trzonowymi z obu stron jednocześnie.

Ćwiczenia słuchowe

Ćwiczenia słuchowe usprawniają słuch fonematyczny oraz uwrażliwiają dziecko na brzmienie ćwiczonej głoski.

- ❖ **Raz i dwa, raz i dwa, każdy klaszcze tak jak ja!** – osoba dorosła wyklaskuje rytm, a dziecko stara się precyzyjnie go odtworzyć. Alternatywnie można tupać, śpiewać, kłaskać i skakać do rytmu.
- ❖ **Krok za krokiem** – w tej zabawie dziecko ma zawiązane oczy i podąża za dźwiękiem wydawanym przez domownika za pomocą np. grzechotki, pokrywek od garnków.
- ❖ **Paronimy**, czyli wybieranie odpowiedniego wyrazu spośród grupy wyrazów zbliżonych artykulacyjnie lub brzmieniowo, np. **s**łota – **z**łota, ko**z**a – ko**s**a, w**ąs**y – wo**z**y.

Prosimy dziecko, aby po usłyszeniu głoski [z] wykonało jakąś czynność, tzn.: klasnęło, podskoczyło, tupnęło, stuknęło klockiem w stół;

- wymawiamy początkowo izolowane, pojedyncze głoski, np.:

k, sz, z, ć, dz, o, z, ź, m, sz, c, z, a, z, s;

- potem sylaby, np.: **za, sia, ze, so, czu, la, zo, po, żu, ze, zy, sze;**
- następnie przechodzimy do wyrazów, w których dziecko wysłuchuje głoskę [z] i odpowiednio reaguje, np.: podnosi lewą rękę i dotyka nosa; przykładowy zestaw wyrazów:

zero, zebra, zęby, zupa, złoto, wazon, bluza, groza

ogryzek, fryzura, karuzela,

Wywołanie głoski [Z]

Zwykle po utrwaleniu wymowy [s], głoska [z] pojawia się samoistnie. Jeśli dziecko świetnie już sobie radzi z artykulacją głoski [s], potrafi prawidłowo ją wypowiedzieć w wyrazie, zdaniu oraz kontroluje się podczas mowy swobodnej, to możemy śmiało przejść do głoski [z].

Wskazówki:

- ❖ złącz lekko zęby,
- ❖ połóż język za dolnymi zębami,
- ❖ rozciągnij wargi do uśmiechu,
- ❖ połóż rękę na szyi i w czasie mówienia głoski wyczuwaj wibracje,
- ❖ wydychając powietrze, mów długo: **ZZZ**
- ❖ następnie spróbuj naśladować brzęczenie muchy, komara, lub osy.

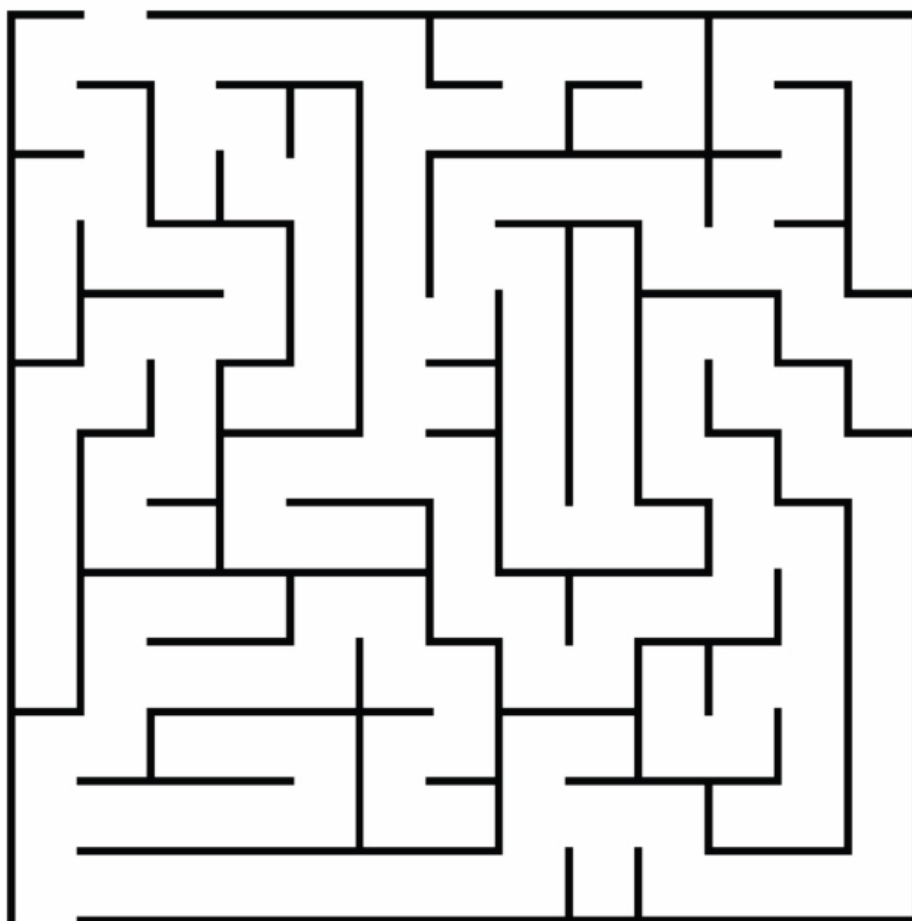

Kontroluj ustawienie warg i języka przed lustrem lub przed dorosłym.

Przyłóż wewnętrzną część dłoni do gardła i postaraj się długo wypowiadać głoskę [z]. Powiedz, co czujesz? Następnie wypowiedz głoskę [s]. Jaką zauważasz różnicę?

Labirynt – wymowa głoski [z] w izolacji

Znajdź drogę od pszczoły do ula. W trakcie wyznaczania drogi wypowiadaj długo głoskę [z] – język za zębami, zęby zbliżone do siebie, usta rozciągnięte – czyli... **ZZZ...**

Wymowa głoski [z] w sylabach

zo zo zo zo

zu zu zu zu

za za za za

ze ze ze ze

zy zy zy zy

Wymowa głoski [z] w logotomach

ozo ozo ozo ozo

uzu uzu uzu uzu

aza aza aza aza

eze eze eze eze

zyzy zyzy zyzy zyzy

=====

ozu ozo oze ozy

uzo uza uze uzy

azo azu aze azy

ezo ezu eza ezy

zyzo zyzu zyza zyze

Wierszyki do utrwalania wymowy głóski [z] w logotomach i wyrazach dźwiękonaśladowczych

Jedzie pociąg

/autor nieznany/

Jedzie pociąg - **fu, fu, fu**

Trąbka trąbi - **tru, tu, tu**

A bębenek - **bum, bum, bum**

Na to żabki - **kum, kum, kum**

Konik człapie - **człap, człap, człap**

Woda z kranu - **kap, kap, kap**

Mucha bzyczy - **bzy, bzy, bzy**

A wąż syczy - **ss ss ss**

Baran beczy - **be, be, be**

A owieczka - **me, me, me.**

=====

Mucha brzęczy **bzy bzy bzy**

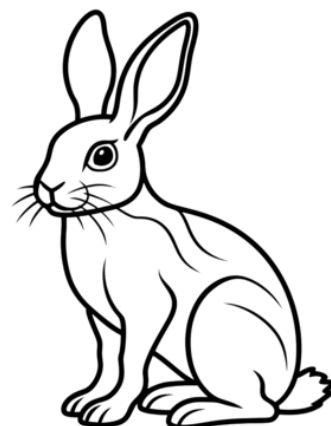
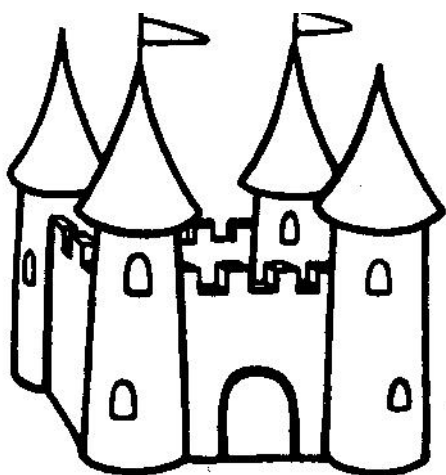
A wąż syczy **sss sss sss**

Dzięcioł stuka stuk **stuk stuk**

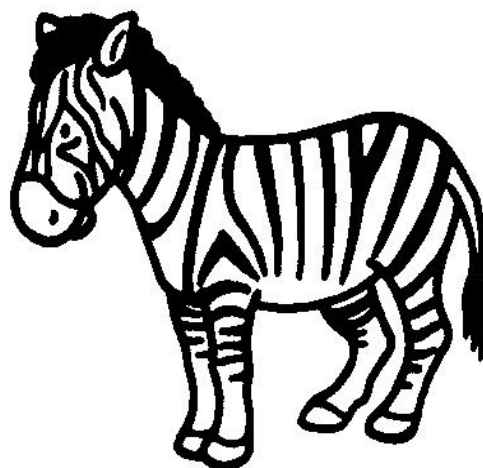
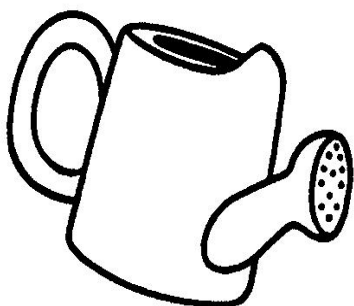
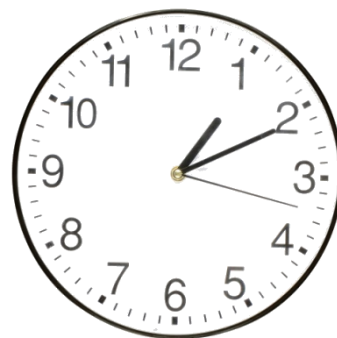
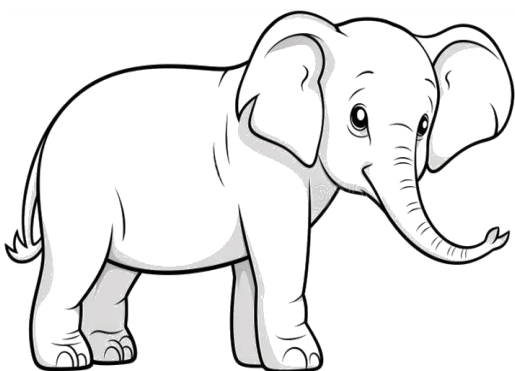
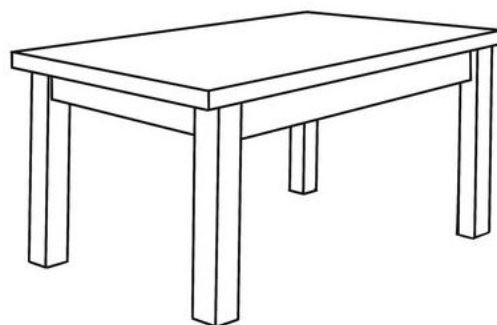
Do drzwi pukam **puk puk puk**

Identyfikowanie w wyrazach głoski [z]

Pokoloruj tylko te obrazki, których nazwa rozpoczyna się głoską „z”

Z

Wymowa głoski [z] w wyrazach

zupa

zęby

zuch

zamek

zatoka

zabawa

zabawki

zakład

zachód

zając

załoga

zamach

zapach

zatoka

zawał

zapał

zawody

zapałki

zakład

zakładka

zabytek

zagadka

zachwył

zadanie

zakon

zakonnik

zapiekanka

złotówka

zlew

złoto

znak

zmywak

zmiotka

zysek

zespół

zakaz

zeznanie

zezwolenie

zero

zebra

zegar

zmrok

zbroja

zmywarka

Wymowa głoski [Z] w śródgłosie wyrazów

koza

wozy

waza

wazon

muza

bluza

pyzy

pauza

kuzyn

lizak

muzyk

język

mazak

blizna

jazda

wózek

puzzle

guzek

Zenek

blazen

muzyka

fizyka

gazeta

gniazdo

mazgaj

gwizdek

kazanie

kozaki

ozdoba

kontuzja

jezdnia

bielizna

wazelina

filozof

muzeum

limuzyna

pozytywka

Zuzanna

zajezdnia

odznaka

zlewozmywak

prezent

gwiazdozbiór

ogryzek

Wymowa głoski [z] różnych pozycjach w wyrazie

„Na zamku”

Wersja I – Rysowanie ilustracji według instrukcji słownej

Potrzebne będą: kartka, kredki. Dziecko wykonuje nasze polecenia.

Oto komnata w zamku:

- na środku kartki narysuj stół,
- nad stołem wiszą złote lampy,
- pod stołem leży ogromna waliza,
- Zygmunt wkłada do walizy bluzę dresową i gwizdek,
- na stole stoi wazon w gwiazdki,
- obok wazonu stoi waza z zupą,
- na spodku leżą bezy i lizaki,
- na ścianie z lewej strony wisi zegar,
- z prawej strony na ścianie wiszą dwa obrazy,
- na jednym z nich widać kozę,
- na drugim śpi drozd, dorysuj mu gniazdo.

Wersja II – Układanie ilustracji według instrukcji słownej

Możemy również bawić się obrazkami wyciętymi ze zniszczonych, starych czasopism, ćwiczeniówek. Wystarczy wydawać instrukcje, a dziecko ma za zadanie ułożyć obrazek według wskazań osoby dorosłej.

Potrzebne będą: kartka i obrazki, w nazwach których występuje głoska [z].

Zagadki – głoska [z] w wyrazach

- ❖ Buduje je ptak dla swoich piskląt.
- ❖ Świecą nocą na niebie.
- ❖ Ta pani obcina i modeluje włosy.
- ❖ Żółty metal na biżuterię.
- ❖ Jak nazywa się właściciel gospodarstwa na Podhalu?
- ❖ Jak nazywa się zwinne i szybkie zwierzę z rodziny antylop?
- ❖ Jak nazywa się przyrząd do wytwarzania świstu przez wdmuchiwanie do niego powietrza?
- ❖ Na czym jeździsz wesoło i kręcisz się w koło?
- ❖ Co to za kwiat, niebieskim oczkiem patrzy na świat?
Rośnie nad wodą, w rowie. No kto mi powie?
- ❖ Spadły w las białe gwiazdki. Jest ich tyle, tyle,
białe całe dywany, bo to kwitnie ...

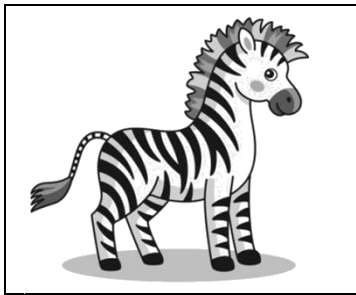

Odpowiedzi: gniazdo, gwiazdy, fryzjerka, złoto, gazda, gazela, gwizdek, karuzela, niezapominajka, zawilec.

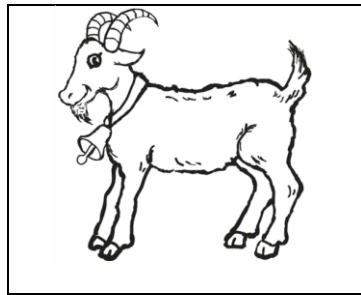
Karta pracy

Wymowa głóski [z] różnych pozycjach w wyrazie

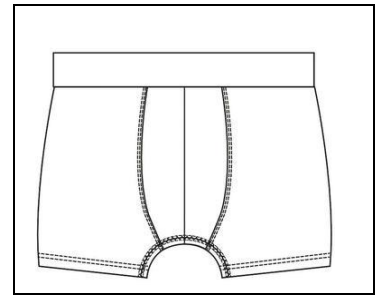
Wskaż za pomocą strzałek, co pasuje do podanych par obrazków.

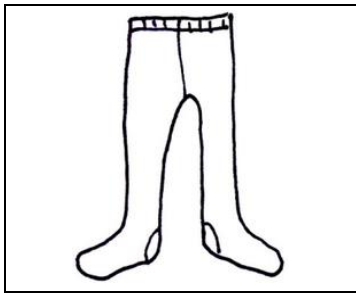
zebra

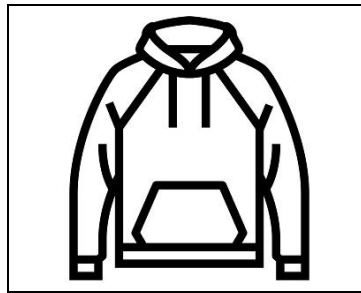
koza

bielizna

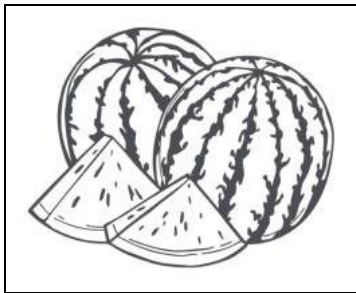
rajtuzy

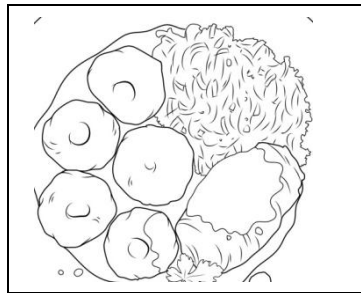
bluza

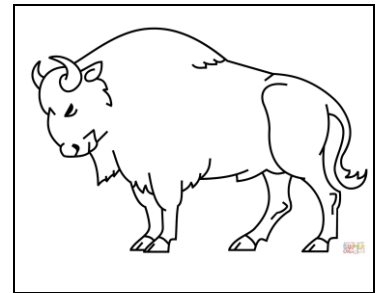
frezje

arbuzy

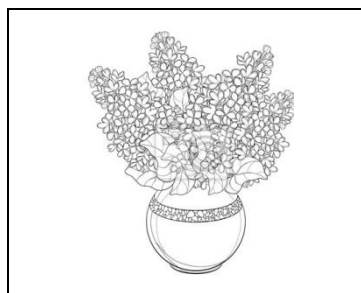
pyzy

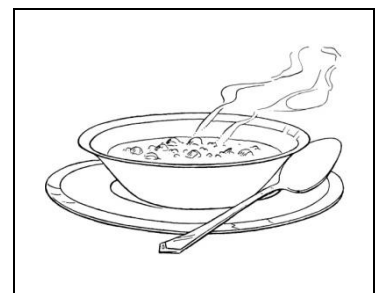
bizon

narcyzy

bzy

zupa

Wymowa głoski [Z] w nagłosie połączeń wyrazowych

zabytkowy **z**amek

zły **z**bójnik

zdarta **z**elówka

zapłacić **z**łotówkę

zjedzone **z**apasy

zebrane **z**boże

zapisane **z**danie

zabawki **Z**osi

znaleziona **z**guba

zapalony **z**nicz

złośliwy **Z**enek

znany **z**espół

zalety **Z**ofii

zupełny **z**amęt

złota **z**astawa

zasiony **z**agon

zmartwiona **Z**yta

zwycięstwo w **z**awodach

zamknięta **z**agroda

zupełne **z**ero

zapłakany **Z**ygmunt

zamglona **z**atoka

zwinna **z**ebra

zapomniany **z**amek

zgubiony **z**egarek

zgaszone **z**apałki

zaraz **z**asnę

zepsuta **z**asuwa

zezowaty **Z**byszek

zachmurzona **z**atoka

zajęty **z**ajazd

zawieszona **z**asłony

zamyślona **Z**uzanna

zachęcać do **z**abawy

zmywać **z**astawę

zamazane **z**aproszenie

zakładka w **z**eszycie

zapach **z**awilców

zaufany **z**awodnik

znaki **z**odiaku

znak **z**apytania

zdrowe **z**ęby

Wymowa głoski [Z] w różnych pozycjach we frazach

niezdany egzamin

muzealna waza

puzon Zygmunta

zwinna koza

zamiatał izbę

zapomniane gniazdo

zachęcać do zwiedzania

złośliwa Iza

zmęczony Cezary

zmoczona bluza

zasady obowiązują

ozdobny gwizdek

wizyta kuchnia

zepsuty wózek

waza zupy

pojazdy zwalniają

muzyka kobzy

zjedzona zupa

język kozy

płózy wozu

zapiąć bluzę

pozowane zdjęcie

zdany egzamin

wizytówka Elizy

zaschnięty mazak

zawiązać węzeł

zwiedzać Poznań

zła decyzja

złamany paznokieć

zaplecze magazynu

lizak Izy

kazanie filozofa

muzealna waza

wiązanka bzu

połączany wazon

zamknięte muzeum

zatańczyć mazurka

zaostrzyć pazury

kuzyn Zygmunt

zawodowy muzyk

impreza muzyczna

znakomita jazda

zapłakana zjawa

dozorca zamiata

zapakowana waliza

zostawił beliznę

Wymowa głoski [Z] w zdaniach /w nagłosie wyrazów/

Zapada **z**mrok.

Zenek ma **z**eza.

Zenek **z**jadł **z**upę.

Zamek **z**epsuł się.

Znamy tę **z**agadkę.

Zosia **z**araz **z**aśnie.

Zyta **z**nalazła **z**gubę.

Zenek kupił **z**naczki.

Zbyszek **z**amyślił się.

W **z**amku były **z**broje.

Lubię **z**aciszne **z**atoki.

Zbychu **z**darł **z**elówki.

Zofia ma **z**drowe **z**ęby.

Zapłaciłam **z**a **z**eszyty.

W **z**lewie jest **z**mywak.

W **Z**OO zaginęły **z**ebry.

Zuza **z**awiesiła **z**astony.

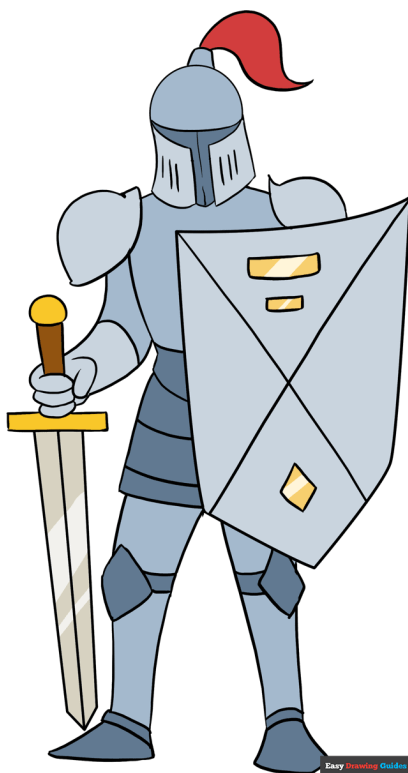
Mama **z**apaliła **z**apałkę.

Zaraz **z**akończę **z**akupy.

Zenkowi **z**epsuł się **z**ąb.

Zapach **z**upy **z**wabił psa.

W **z**amku **z**ostały klucze.

Zapalone zapałki zgasły.

Zenek zna znaki zodiaku.

Pani zadała zgadywanke.

W kuchni zatkał się zlew.

Zapałki zupełnie zamokły.

Nad zatoką zapada zmrok.

Zbyszek zrozumiał zadanie.

Zygmunt zamontował zamek.

Zyta zważyła zakupione owoce.

W zeszytcie znalazłem zakładkę.

Zyta z zapałem bawi się zabawką.

Wśród zuchów zapanowała zgoda.

Pan Zygmunt zgubił złoty zegarek.

Iza zachorowała na zapalenie zatok.

W zapomnianym zamku straszy zjawa.

Zając schował się w zacisznym zakątku.

Nad zatoką zbudowano zabytkowy zamek.

Za zagonem znalazłem zagadkową zagadkę.

W domu zapachniało zupą pomidorową i zawijanymi zrazami.

Wymowa głoski [Z] w zdaniach w różnych pozycjach w wyrazie

Na jezdni stoją wozy.

Iza dokładnie myje ząbki.

Do złotej wazy nalano zupę.

Zuzia jest zawsze roześmiana.

Zenek zakłada brązową bluzę.

Karuzela nagle zatrzymała się.

Po zawodach zgubił złotówkę.

Koza u woza zerka na ogryzek.

Zosia znalazła w piasku zegarek.

Kuzyn zdał egzamin na prawo jazdy.

Lubię zapach bzów, frezji i narcyzów.

Ten kompozytor jest znanym muzykiem.

Zabukowałem bilet na wyjazd za granicę.

W muzeum znajduje się wystawa zabawek.

W ozdobnym wazonie były niezapominajki.

Kuzyn zrobił dla Elizy piękną zabawkę na prezent.

Zuzanna gwizdała melodię uznanego kompozytora.

Zenon Ząbek rozwiązał zadania na egzaminie z fizyki.

Utrwalamy wymowę głoski [z] w wierszach

Poćwicz wymowę wiersza.

„Zapominalski”

A. Chrzanowska

Mój kolega **Z**byś Kowalski
strasznie jest **z**apominalski.

Zapomniał, gdzie schował **z**łotówkę
i gdzie **z**egary mają wsk**z**ówkę.

Nie pamięta, gdzie kupował **l**izaki
i gdzie położył nowe **m**azaki.

Zapomniał, jak smakują **py**zy
i o tym, że ma pójść do **I**zy.

Nie wie, gdzie rosną **n**e**z**apominajki,
nie pamięta, kto mu opowiadał bajki.

Zapominał, kto **z**adawał **z**agadki
i jak się robi do książek **z**akładki.

Nie wie, po co ptaki wiją sobie **g**nia**z**da
i dlaczego na niebie świeci **z**łota **g**wia**z**da.

Po co na **z**akrętach pojaz**z**dy **z**walniają
i dlaczego **k**o**z**y listki **z**ajadają...

„Zagubione [z]”

A. Chrzanowska

Gdzieś się „z” zawieruszyło,
zabłąkało, zagubiło.
Może je koza zajada
myśląc, że to sałata.
Może je zebra ukradła,
szukając „z” z abecadła.
Może jest w zabawkach Zosi,
poszukajmy, Zosia prosi.

„Smutny zamek”

K. Szoplik

W zaczarowanym zamku za gęstym starym, lasem,
zamieszkał znany złotnik, zwał się Zenobiusz Smutasek.
Smutny był zawsze rano, bo dzionek zamglony.
Smutny był też z wieczora, bo był niezwykłe zmęczony.
Smutno było na zamku.
Zabaw, muzyki brak
i tylko złoty zegar
odliczał smutno tik- tak.

Różnicowanie głosek [S - Z] w wyrazach i frazach

W wyrazach:

z**asp**a

z**asu**wka

z**esp**ół

z**ast**awa

z**osta**ń

z**ysk**

z**esk**ok

suzuki

sezam

Syzyf

z**eps**uty

z**ast**ęp**st**wo

W połączeniach wyrazowych:

z**api**ęty **s**uwak

z**upa** fa**so**lowa

nie**bie**skie nie**z**apominajki

stary **z**egar

pa**st**a do **z**ębów

słodki li**z**ak

zły pi**es**

smutny ku**z**yn

z**ep**suta **z**as**u**wka

z**ap**ach wio**s**ny

spalona ga**z**eta

wy**st**awa **z**abawek

pu**st**y wa**z**on

we**so**ły bł**az**en

złoty ob**raz**

zawody **s**portowe

złamany **s**to**z**ak

załoga **s**ta**tk**u

zapach **s**os**u**

wi**z**ytówka ps**ych**ologa

po**z**ostał **s**mu**te**k

sto **z**łoty**ch**

Różnicowanie głosek [S - Z] w zdaniach

Sylwek **z**jadł ła**z**anki z kapu**st**ą.

Pod oknem **st**ał **z**epsuty **st**ółek.

I**z**a **z**anio**s**ła **z**as**ł**ony do pra**s**owania.

P**s**otny **s**ynek **z**epsu**ł** **z**łoty **s**amoch**ó**d.

W mu**z**eum na **z**amku **st**oją **st**are **z**broje.

Synek **z**jadł **z**e **s**makiem klu**s**ki **z** mię**s**em.

Słowik **z**budował gnia**z**do ni**s**ko pod **z**em.

Zygmunt **z**amówił w **s**klepie pastę do **z**ębów.

Sylwia **z**apięła **s**uwak w brą**z**owym **s**weterku.

Smutny **Z**enek **z**apomniał o **s**obotniej **z**abawie.

Zaspany **S**tefek **z**ostawił **s**wój **z**egarek na **st**ole.

Zły pies **z**erka na mi**s**kę z mię**s**kiem i ko**st**kami.

Brą**z**owy **s**amoch**ó**d **st**anał obok pa**s**ów na je**z**dni.

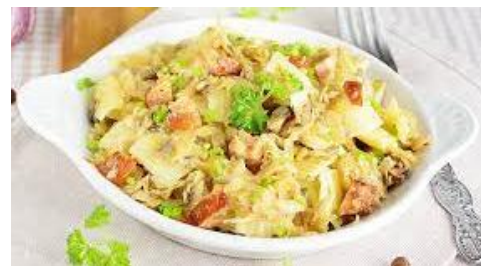
Sławkowi **z**apakowano w **s**klepie py**z**y z kapu**st**ą.

W **s**obotę **S**abinka **z**gubiła **s**woją ulubioną **z**abawkę.

Na **st**ole po**st**awiono **s**po**de**k i wa**z**ę **z** **z**upą fa**s**olową.

W niebie**s**kim wa**z**onie **st**oją wio**s**enne nie**z**apominajki.

Zuzanna **z**jadła **s**łodkiego li**z**aka o **s**maku tru**s**kawkowym.

Karta pracy Różnicowanie głosek [z - ż/rz]

Wstaw [rz/ż] lub [z].

1. Du...a ...aba jest zielona.
2. ...eka płynie do mo...a.
3. W ...lewie le...y nó... .
4. ...osia kupiła wa...ywa.
5. ...enek to ma...yciel.
6. Na stole le...ą ...eszyty i ksią...eczki.
7. Ola lubi kolorować ...ółtymi ma...akami.
8. Babcia pakuje бага...e na wyja...d.
9. Nad mo...em jest du...a pla...a.
10. W ogrodzie rosną ...ólte ...onkile.
11. Mama wyciera ku...e.
12. Maryna... postawił ...agle.
13. ...ygmunt kupił ...el do włosów.
14. G...yby rosną w lesie.
15. Ciocia kupiła nowe k...eśła.
16. W ...oo widziałem ...ebry i ...yrafy.
17. I...a ...apaliła ...arówkę.
18. Mamaasiła ...odkiewkę.
19. Widziałem du...y ...amek.
20. Tomasz ...łamał g...ebień.